

حقوق تجارت

شریکی محدود سرمایه است که در شرکت گذاشته است بدین معنی که هر شریکی تا میزان سرمایه خود مسئول تعهدات و قروض شرکت در مقابل طلبکاران شرکت می باشد ولی اگر سهم الشرکه بعضی از شرکاء غیر نقدی باشد شرکاء نسبت به تصمیمی که در حال تشکیل شرکت معین شده است در مقابل اشخاص ثالث مسئولیت تضامنی دارند. سرمایه بصورت سهامی متساوی القیمه در نمی آید و انتقال سهم الشرکه بدیگری در صورتی ممکن است که عده از شرکاء که لاقبل سه ربع از سرمایه متعلق به آنها بوده و اکثریت عددی نیز داشته باشند رضایت با انتقال دهند.

در شرکت های تضامنی شرکاء منفرداً و متضامناً در مقابل اشخاص ثالث مسئول هستند یعنی هر شریکی علاوه بر مسئولیت تضامنی شخصاً نیز مسئول کایه تعهدات و قروض شرکت می باشد و چون تشکیل شرکت روی اهمیت و شخصیت افراد شرکاء است هیچ شریکی نمیتواند سهم خود را بدیگری منتقل نماید مگر با رضایت تمام شرکاء.

شرکت مختلط غیر سهامی از دو دسته شریک تشکیل میشود. شرکاء ضامن که مسئول تمام تعهدات و قروض شرکت هستند و شرکاء با مسئولیت محدود که مسئولیت آنها تا میزان سرمایه است که در شرکت گذارده اند. شرکاء با مسئولیت محدود نیز نمیتوانند سرمایه خود را بدیگری جزاً یا کلاً انتقال دهند مگر با رضایت سایر شرکاء.

در شرکت مختلط سهامی نیز شرکاء مرکب از دو دسته هستند شرکاء ضامن و شرکاء سهامی.

شرکاء سهامی فقط در حدود سهم با سهامی که قبول پرداخت وجه آن را نموده اند در مقابل دیان شرکت مسئول هستند و حق دارند سهام خود را بدون رضایت سایر

و همچنین اگر یک یا چند نفر در مقابل چند نفر دیگر تعهد شوند که اگر ضرری متوجه آنها بشود در تحمل ضرر به آنها شرکت کنند هر چند این تعهد شرکت در تحمل ضرر است ولی شرکت حقیقی بمعنی که مورد نظر است نمیباشد.

تمام شرکت های تجاری تابع قواعد متحدی نیستند و بین آنها اختلاف عمده موجود است و اختلاف مزبوره مخصوصاً یا از جهت حدود مسئولیت شرکاء در مقابل طلبکاران شرکت است یا از جهت اختیار شرکاء در تسلیم و تفویض سهم خود با اشخاص دیگری.

قانون تجارت در باب سوم شرکت های تجاری را به هفت قسم تقسیم نموده است.

- ۱- شرکت سهامی.
- ۲- شرکت با مسئولیت محدود.
- ۳- شرکت تضامنی.
- ۴- شرکت مختلط غیر سهامی.
- ۵- شرکت مختلط سهامی.
- ۶- شرکت نسبی.
- ۷- شرکت تولید و مصرف.

در شرکت های سهامی هر شریکی با اندازه سهم یا سهامی که تعهد پرداخت آن را نموده یا خریداری کرده است مسئول می باشد و علاوه بر قیمت سهام مزبوره هیچگونه مسئولیتی از جهت تعهدات شرکت در مقابل طلبکاران آن نخواهد داشت و چون حیثیت و اهمیت افراد در این نوع از شرکتها هیچ تأثیری ندارد هر شریکی میتواند آزادانه سهم خود را بدیگری انتقال داده او را قائم مقام خود در شرکت سازد.

در شرکت با مسئولیت محدود نیز مسئولیت هر

شرکاء بدیگری انتقال داده و او را در شرکت خانشین خود نمایند .

در شرکتهای نسبی شرکاء به نسبت سرمایه ای که در شرکت گذاشته اند مسئول می باشند یعنی هرگاه شرکت منحل شود و دارائی آن کافی برای تأدیه کبیه قروض شرکت نباشد هر شریکی علاوه بر سرمایه ای که در شرکت گذارده است از اموال خارج خود نیز به نسبت سرمایه مزبوره مسئول قروض شرکت خواهد بود و طلبکاران شرکت میتوانند با رعایت نسبت مزبور بهر يك از شرکاء برای مطالبه طلب خود مراجعه نمایند و هیچ شریکی نمیتواند سهم خود را به دیگری منتقل نماید مگر با رضایت سایر شرکاء .

شرکتهای تعاونی تولید و مصرف - شرکت های تعاونی با شرکتهای مذکور در فوق تفاوت کلی دارد . شرکت تعاونی تولید شرکتی است که بین عدّه از کارگر و ارباب حرفه برای تولید و فروش اجناس و اشیاء تشکیل میشود و شرکاء مشارک خود را در این شرکتهای بکار میبرند و بنا بر این بجای آنکه برای استاد کار یا صاحبان کارخانجات بطور روز مزدی کار کنند شرکتی تشکیل داده برای خود کار میکنند و از زحمت مزدوری خلاص میشوند .

شرکت تعاونی مصرف شرکتی است که برای فروش اجناس لازم جهت همیشه تشکیل میشود . این اجناس را یا خود شرکاء تهیه میکنند یا از خارج خریداری نموده با افراد شرکاء و اشخاص خارج میفروشند و فایده این عمل آنست که اشیاء لازم جهت زندگانی برای شرکاء بقیمت ارزانی تمام میشود زیرا واسطه از بین میرود .

در شرکتهای سهامی

تعریف شرکتهای سهامی - قانون فرانسه شرکت سهامی را تعریف نکرده ولی قانون سویس آنرا چنین تعریف میکند :

شرکت سهامی شرکتی است دارای اسم مخصوص و بنام هیچیک از شرکاء نامیده نمیشود . سرمایه آن قبلاً به سهام تقسیم میشود و فقط اموال شرکت وثیقه قروض آن است بدون آنکه هیچیک از شرکاء شخصاً مسئولیت ضمانتی داشته باشد .

ماده ۲۱ قانون تجارت ایران شرکت سهامی را بطریق ذیل تعریف میکند .

شرکت سهامی - شرکتی است که برای امور تجاری تشکیل و سرمایه آن به سهام تقسیم شده و مسئولیت صاحبان سهام محدود به سهام آنها است .

از تعریف قانون سویس سه مطلب استخراج میشود : اول آنکه شرکت سهامی با اسم هیچ يك از شرکاء نامیده نمی شود .

دوم آنکه سرمایه شرکت قبلاً به سهام تقسیم میگردد . سوم آنکه مسئولیت شرکاء محدود به سهامی است که در شرکت گذارده اند .

دو مطلب اخیر از تعریف قانون تجارت ایران استخراج میشود ولی قسمت اول را فاقد است . آیا مقصود آنست که شرکتهای سهامی را در ایران میتوان بنام شرکاء نامید ؟ خیر زیرا هر چند ماده ۲۱ که شرکت را تعریف میکند تعرض باین نکته کرده ولی ماده مخصوصی که عبارت از ماده ۲۲ باشد مخصوصاً برای منع این امر وضع شده است چنانچه قانون فرانسه هم همین رویه را اتخاذ نموده و در ماده ۲۹ مینویسد :

شرکت سهامی بنام هیچ يك از شرکاء موسوم نميگردد و در ماده ۳۰ تصریح میکند شرکت بنام موضوع خود مسمی میشود .

پس مطابق قوانین ایران و فرانسه و سویس شرکت سهامی بنام هیچ يك از شرکاء موسوم نخواهد شد و چون در هر صورت باید شرکت اسمی داشته باشد .